

IO1 - Βέλτιστες πρακτικές για την «περιστασιακή δημιουργική ανακύκλωση» μεταξύ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Επισκόπηση του έργου

Τρέχουσα κατάσταση διαχείρισης απορριμμάτων στις συμμετέχουσες χώρες

- Αλβανία
- Ελλάδα
- Ιταλία
- Πολωνία
- Ρουμανία

Συλλογή δεδομένων

Δημογραφικά δεδομένα

Συνήθειες και συμπεριφορές ανακύκλωσης

Η λίστα PROs και CONs

Συλλογή βέλτιστων πρακτικών

Οκτώβριος 2021

Επισκόπηση του έργου

Στην Ευρώπη, κάθε χρόνο, κάθε άτομο χρησιμοποιεί 16 τόνους υλικού, από τους οποίους 6 τόνοι καθίστανται απορρίμματα. Τα τελευταία χρόνια, η συνολική παραγωγή απορριμμάτων στην ΕΕ ανήλθε σε 2,5 δισεκατομμύρια τόνους/έτος και μόνο το 36% ανακυκλώθηκε. Η μετατροπή των απορριμμάτων σε πόρους είναι το κλειδί για μια κυκλική οικονομία και η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση των απορριμμάτων βασίζεται στην πρόληψη και επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, την ανάκτηση.

Σύμφωνα με το 7ο και το 8ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον τέθηκαν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθοι στόχοι προτεραιότητας για την πολιτική απορριμμάτων στην ΕΕ: μείωση της ποσότητας των παραγόμενων απορριμμάτων και μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης· να παραταθεί η διάρκεια ζωής των προϊόντων και να διατηρηθούν τα υλικά στον οικονομικό κύκλο για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Στο πλαίσιο αυτό, γενικός στόχος του έργου «RecyclArt» είναι η βελτίωση της απασχολησιμότητας των ενηλίκων, ενισχύοντας τις ικανότητές τους στον τομέα της ανακύκλωσης με δημιουργικό σχεδιασμό, αναπτύσσοντας ένα διακρατικό πρόγραμμα για την προώθηση δραστηριοτήτων ανακύκλωσης απορριμμάτων μεταξύ ενηλίκων.

Τρέχουσα κατάσταση διαχείρισης αποβλήτων στις συμμετέχουσες χώρες

Αλβανία

Η Αλβανία έχει το ακόλουθο νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων, απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ.175 από 19.01.2011 σχετικά με την έγκριση της εθνικής στρατηγικής διαχείρισης αποβλήτων και του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων· ο νόμος για την ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων αριθ. ο νόμος 156 από 10.10.2013 ορισμένες τροποποιήσεις του νόμου υπ' αριθ. και την απόφαση 418 της 27.05.2020 για την έγκριση του Εγγράφου Στρατηγικής Πολιτικής και του Εθνικού Σχεδίου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Αποβλήτων 2020-2035.

Επί του παρόντος στην Αλβανία υπάρχουν 57 αδειοδοτημένες εταιρείες ανακύκλωσης και ανακύκλωσης αποβλήτων και σχεδόν οι μισές από αυτές είναι

συγκεντρωμένες στην περιοχή των Τιράνων (Τίρανα-Δυρράχιο). Οι υπόλοιπες λειτουργούν σε πόλεις όπως η Σκόντρα Ελμπασάν, η Φιέρ, η Λέζε, η Βλόρα, η Κόρτσα. Υπάρχουν λίγες ή καθόλου σε άλλες πόλεις.

Εκτιμάται ότι η χώρα έχει περίπου 30.000 άτομα που ασκούν τη δραστηριότητα της συλλογής απορριμμάτων μεμονωμένα και παράνομα, χωρίς υγειονομική και κοινωνική ασφάλιση.

Ο στόχος της εθνικής στρατηγικής για το έτος 2030 προβλέπει το 55% των αποβλήτων που πρόκειται να ανακυκλωθούν και έχει δοθεί μεγάλη προτεραιότητα στους χώρους υγειονομικής ταφής και τα εργοστάσια καύσης. Η χώρα έχει ήδη 3 μεγάλες μονάδες καύσης στις πόλεις Ελμπασάν Φιέρ και Τίρανα, από τις οποίες μόνο μία λειτουργεί.

Υπάρχουν δυσκολίες στον σαφή καθορισμό του ποσοστού ανακύκλωσης και ακόμη περισσότερο της ανακύκλωσης μέσω της τέχνης, στην Αλβανία, δεδομένου ότι το ποσοστό και ο τρόπος με τον οποίο η διαχείριση των απορριμμάτων επηρεάζει το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία είναι άγνωστος.

Η εκπαίδευση που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη δεν πραγματοποιείται σε όλα τα επίπεδα και δεν ενσωματώνεται στο σύστημα εκπαίδευσης, επομένως η αναγκαιότητα αυτή εξαρτάται από τις πρωτοβουλίες των ίδιων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των διεθνών οργανισμών και των τοπικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

Η διαχείριση των αστικών απορριμμάτων στην Αλβανία είναι αποκεντρωμένη. Η διαδικασία διαχείρισης απορριμμάτων εμπίπτει στην αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στις περισσότερες πόλεις, η εξυπηρέτηση της συλλογής και μεταφοράς απορριμμάτων πραγματοποιείται από ιδιωτικές εταιρείες διαχείρισης απορριμμάτων, οι οποίες συνάπτουν συμβάσεις με τους δήμους.

Η μεγαλύτερη πρόκληση, στην Αλβανία, είναι η εφαρμογή της στρατηγικής διαχωρισμού των απορριμμάτων· τρεις κάδοι διαχείρισης απορριμμάτων το συντομότερο δυνατόν με χρώματα: καφέ ή πράσινο για λιπασματοποιήσιμα

οργανικά υλικά, μπλε για ξηρά ανακυκλώσιμα υλικά, μαύρο για άλλα αστικά απορρίμματα. Άλλες προκλήσεις είναι: η καθιέρωση ενός ισχυρού και περιοδικού συστήματος εποπτείας και λογοδοσίας για την εφαρμογή της νομοθεσίας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης· δημιουργία βάσης δεδομένων για τα αστικά απόβλητα, την παραγωγή, την ταξινόμηση, την επεξεργασία κ.λπ. επιβολή κυρώσεων κατά των παραβατών για παραβάσεις που διαπιστώθηκαν· βελτίωση της τρέχουσας ελλιπούς αξιολόγησης των διαφόρων συνιστωσών της δημοσιονομικής διαχείρισης και ελέγχου στον τομέα των αστικών αποβλήτων· βελτίωση της αναγκαίας υποδομής για την υπηρεσία διαχείρισης απορριμμάτων, καθώς και για τη θέσπιση της διαδικασίας (π.χ. διαδικασία υποβολής προσφορών) για τη συμμετοχή επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα στην παροχή αποτελεσματικών και αποτελεσματικών υπηρεσιών διαχείρισης απορριμμάτων.

Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία 20 χρόνια στην Ανακύκλωση και Ανάκτηση, αλλά εξακολουθεί να αποτυγχάνει στην υλοποίηση και την επίτευξη στόχων.

Σήμερα η Ελλάδα έχει μια εθνική νομοθεσία για την ανακύκλωση, λίγο πολύ εναρμονισμένη με τους στόχους και τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανησυχία αφορά κυρίως τον τομέα της υλοποίησης και της επίτευξης των στόχων.

Η πρώτη και θεμελιώδης ειδική ελληνική νομοθεσία για την ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση ήταν ο νόμος του 2939 του 2001, ο οποίος απέδωσε αρκετά καλά και οδήγησε σε κάλυψη του 95% της χώρας με σύστημα 2 κάδων συσκευασίας, ικανοποιητικός για το 2001 αλλά όχι για σήμερα. Οδήγησε επίσης στη δημιουργία «συστημάτων ανακύκλωσης» για υλικά όπως μπαταρίες, ελαστικά, οχήματα, απόβλητα κατασκευών, ορυκτέλαια, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές.

Η πιο πρόσφατη και σημαντική νομοθετική πράξη είναι ο νόμος 4763/2020 με θέμα «Εφαρμογή της Οδηγίας 2019/904 / ΕΕ. Η επιβολή του είναι το πιο σημαντικό στοίχημα του σήμερα.

Σύμφωνα με έκθεση που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) για τα στοιχεία παραγωγής και διαχείρισης στερεών αποβλήτων του έτους 2018, το πιο πρόσφατο έτος που αναλύθηκε πλήρως, τα οποία συλλέγει μέσω διοικητικών πηγών εν ολίγοις, η ανάκτηση μετά τη διαδικασία ανακύκλωσης βρίσκεται στο επίπεδο του 10,7 % της συνολικής ποσότητας απορριμμάτων.

Ειδικά κατά το έτος 2018, πρέπει να σημειωθεί ότι η παραγωγή απορριμμάτων ανήλθε σε 45.592.603 τόνους και παρουσιάστηκε, μείωση κατά 37,0% σε σχέση με το 2016. Αντίστοιχα, η διαχείριση των απορριμμάτων υπολογίστηκε σε 42.651.993 τόνους, ενώ παρουσίασε μείωση 39,0% σε σχέση με το 2016. Όσον αφορά τις κατηγορίες των παραγόμενων απορριμμάτων, το 2018, τα «Μεταλλευτικά απόβλητα και άλλες δραστηριότητες» αποτελούν το 79,5% του συνόλου των παραγόμενων απορριμμάτων και τα «Δημοτικά στερεά απόβλητα» αποτελούν το 11,8%.

Η ιεράρχηση των αρμοδιοτήτων, όσον αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων, έχει ως εξής: Η κυβέρνηση προτείνει τη νομοθεσία και τον εθνικό σχεδιασμό, τα περιφερειακά σχέδια και τα χρηματοδοτικά προγράμματα για τη διαχείριση των απορριμμάτων καταρτίζονται από τις Περιφέρειες και τους Δήμους που οργανώνονται στα «Συμβούλια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων» και έχουν ως καθήκον την ειδική εφαρμογή του σχεδιασμού.

Όσον αφορά την ανακύκλωση συνεργάζονται με εταιρείες εθνικού επιπέδου που υποστηρίζονται οικονομικά από τους παραγωγούς. Είναι σημαντικό να πούμε ότι οποιαδήποτε φιλοδοξία βελτίωσης των ποσοστών ανακύκλωσης και ανάκτησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη σημασία της εκστρατείας, ιδίως προς τους ενήλικες. Η αξιοπιστία της όλης διαδικασίας ανακύκλωσης, ιδιαίτερα του συστήματος

συλλογής και μεταφοράς, ενισχύει την εμπιστοσύνη και τη δέσμευση των ανθρώπων, ιδιαίτερα των ενηλίκων.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλά από τα σχολικά μαθήματα περιλαμβάνουν περιεχόμενο που αφορά περιβαλλοντικά θέματα και θέματα απορριμμάτων, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση και διαχείριση των

απορριμμάτων είναι αρκετά καλά ενσωματωμένη στο επίσημο πρόγραμμα σπουδών των ελληνικών σχολείων.

Οι εκστρατείες για να διατηρηθεί ζωντανό το μήνυμα της μείωσης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης διεξάγονται και πληρώνονται από τη μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και υποστηρίζεται οικονομικά από τους παραγωγούς. Επίσης, από τον ΕΟΑΝ, τον εθνικό οργανισμό ανακύκλωσης.

Οι κύριες προκλήσεις σήμερα όσον αφορά τις προοπτικές της ελληνικής ανακύκλωσης είναι: η εφαρμογή της μετάβασης από το σύστημα των δύο κάδων σε ένα σύστημα πολλαπλών κάδων. 4 κάδων, συμπεριλαμβανομένου του «καφέ» για τα οργανικά απορρίμματα. Την επίτευξη ορατής προόδου στον τομέα της συλλογής και ανακύκλωσης των κατασκευαστικών αποβλήτων. Την επίτευξη πραγματικής προόδου όσον αφορά την ασφαλή και κυκλική επεξεργασία των τοξικών αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας προϊόντων που περιέχουν αμίαντο και της βελτίωσης της ευαισθητοποίησης του πληθυσμού όσον αφορά τη μείωση των αποβλήτων, την ανακύκλωση και τις πρακτικές κυκλικής οικονομίας.

Ιταλία

Παραδόξως, η Ιταλία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή στην Ευρώπη στον τομέα της ανακύκλωσης.

Σήμερα η Ιταλία είναι η χώρα που ανακυκλώνει περισσότερο ανάμεσα στις 5 κορυφαίες βιομηχανικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης: περισσότερο από τη

Γαλλία, περισσότερο από τη Γερμανία, πολύ περισσότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι μόλις 37%. Η Ιταλία ανακυκλώνει το 76,9% των αποβλήτων της, όπως αποκάλυψε η Eurostat, η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι μόλις 37%, λιγότερο από το ήμισυ του ιταλικού. Η Ιταλία ανακυκλώνει 56,4 εκατομμύρια τόνους.

Οι σημαντικότερες ροές για την Ιταλία αντιπροσωπεύονται από παραδοσιακά ανακυκλώσιμα απορρίμματα (χαρτί, πλαστικό, γυαλί, μέταλλα, ξύλο, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα): 26 εκατομμύρια τόνοι· και ακολουθούν τα

μεικτά απόβλητα που αποστέλλονται για επιλογή (14 εκατομμύρια), τα οργανικά και πράσινα απόβλητα (6 εκατομμύρια) και τα χημικά απόβλητα (1,7 εκατομμύρια). Η Ιταλία είναι επίσης η δεύτερη ευρωπαϊκή χώρα, μετά τη Γερμανία, όσον αφορά τον κύκλο εργασιών και τους εργαζομένους στον τομέα της προετοιμασίας για ανακύκλωση.

Συνολικά, στην Ιταλία υπάρχουν περισσότερες από 10.500 εταιρείες που, ανεξάρτητα από τον οικονομικό τους τομέα, ασκούν δραστηριότητες διαχείρισης απορριμμάτων για την ανάκτηση ή τη διάθεσή τους.

Οι εγκαταστάσεις όπου ανακυκλώνονται τα απορρίμματα ανήλθαν σε περίπου 7.200 το 2015 και, ως εκ τούτου, αποτελούν το 60% του συνολικού αριθμού των διαχειριστών απορριμμάτων στην Ιταλία. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται επί του παρόντος από αυτούς τους διευθυντές είναι σχεδόν 135.000.

Περίπου το 55% των εγκαταστάσεων ανακύκλωσης βρίσκονται στη Βόρεια Ιταλία, το 20% στην Κεντρική Ιταλία και το 25% στο Νότο και τα Νησιά, και απασχολούν, με αυτή τη σειρά, σχεδόν το 60%, το 15% και λίγο περισσότερο από το 25% των εργαζομένων σε εθνικό επίπεδο.

Αναλύσεις που διεξήγαγε η Ecocerved, κοινοπραξία του ιταλικού συστήματος εμπορικών επιμελητηρίων στο σύμπαν των ανακυκλωτών υλικών προκύπτει ότι ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών του συστήματος μπορεί να εκτιμηθεί σε

περίπου 39 δισεκατομμύρια ευρώ και η προστιθέμενη αξία που παράγεται από τη βιομηχανία ανακύκλωσης, δηλαδή η αύξηση της αξίας που παρατηρείται στην

παραγωγή και διανομή τελικών αγαθών και υπηρεσιών χάρη στην παρέμβαση παραγωγικών παραγόντων (κεφαλαίου και εργασίας) που ξεκινούν από τα αρχικά πρωτογενή αγαθά και πόρους, το 2015 ανήλθε σε 12,6 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που ισοδυναμεί με περίπου 1% του ιταλικού ΑΕΠ.

Η διάθεση των απορριμμάτων στην Ιταλία ρυθμίστηκε οργανικά με το προεδρικό διάταγμα 915 της 10ης Σεπτεμβρίου 1982, το οποίο εκδόθηκε κατ' εφαρμογή των οδηγιών της ΕΟΚ αριθ. 75/442 Ο διαχωρισμός απορριμμάτων στην Ιταλία έχει καταστεί υποχρεωτικός από το 2015, με την έναρξη ισχύος του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 205.2010. Ωστόσο, δεν είναι το ίδιο για όλες τις περιφέρειες, αν και μπορούν να προσδιοριστούν κοινοί κανόνες για την ορθή διάθεση των υλικών.

Αυτό που αλλάζει συχνότερα είναι ο τρόπος παράδοσης των απορριμμάτων, αλλά στην πραγματικότητα πολλοί κανόνες είναι παρόμοιοι. Εάν η μη διαφοροποιημένη συλλογή απορριμμάτων δεν πραγματοποιηθεί σωστά, οι δήμοι έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν πρόστιμο σε μεμονωμένους πολίτες μεταξύ 25 και 620 ευρώ, ανάλογα με το είδος της παράβασης

Πολωνία

Νομική βάση της διαχείρισης απορριμμάτων και των θεσμικών αρμοδιοτήτων, στην Πολωνία, είναι ο νόμος για τη διατήρηση της καθαριότητας και της τάξης στους δήμους, μαζί με τροποποιήσεις από 13.09.1996, η τελευταία έκδοση 15.06.2021 και ο νόμος για τα απόβλητα, όπως τροποποιήθηκε στις 14.12.2012.

Οι αρμοδιότητες για τη διαχείριση των απορριμμάτων στην Πολωνία χωρίζονται σε τρία επίπεδα. Το Υπουργείο Κλίματος και Περιβάλλοντος βρίσκεται στην κορυφή της πυραμίδας. Είναι υπεύθυνο για τη δημιουργία νομικών κανονισμών και εποπτεύει τον αριθμό των εθνικών φορέων που ασχολούνται με συγκεκριμένους τύπους αποβλήτων (π.χ. Μονάδα Διαχείρισης Ραδιενεργών

Αποβλήτων, Εθνικό Ταμείο Περιβαλλοντικής Προστασίας και Διαχείρισης Υδάτων, Ινστιτούτο Οικολογίας Βιομηχανικών Περιοχών). Οι περιφέρειες αναπτύσσουν το περιφερειακό σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων, το οποίο περιλαμβάνει διαίρεση σε επαρχίες διαχείρισης αστικών αποβλήτων. Η Περιφέρεια υποδεικνύει περιφερειακές εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών αποβλήτων. Οι κοινότητες εξασφαλίζουν την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των επιλεκτικά συλλεγόμενων αποβλήτων και απορριμμάτων που δημιουργούνται κατά τη διαδικασία ταξινόμησης. Καθορίζουν επίσης τους συντελεστές διαχείρισης των αστικών αποβλήτων.

Η οικολογική συνείδηση των Πολωνών αυξάνεται, όπως προκύπτει από τις ετήσιες έρευνες του Υπουργείου Κλίματος και Περιβάλλοντος. Η ατμοσφαιρική ρύπανση, η αναποτελεσματική διαχείριση των απορριμμάτων και η ρύπανση των υδάτων αναφέρθηκαν στις έρευνες από τους Πολωνούς ως τα μεγαλύτερα προβλήματα του φυσικού περιβάλλοντος. Η οικολογική συνείδηση αυξάνεται λόγω των ενημερωτικών εκστρατειών και άλλων δράσεων που λαμβάνονται από ΜΚΟ και

υπουργεία. Πρέπει να τονιστεί ότι το οικολογικό περιεχόμενο αποτελεί μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σπουδών στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εκτός από αυτό, το Υπουργείο Παιδείας διεξάγει μια σειρά δραστηριοτήτων για την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, όπως οι ολυμπιακοί αγώνες στη γεωγραφία και την οικολογική γνώση (συμμετέχουν 26.000 φοιτητές). Το Υπουργείο οργανώνει επίσης εκπαιδεύσεις εκπαιδευτικών στον τομέα της οικολογίας.

Υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η Πολωνία όσον αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων, όπως η περαιτέρω αύξηση των τελών διαχείρισης των αστικών αποβλήτων που καταβάλλουν οι ιδιοκτήτες ακινήτων ή η απομείωση των μεθόδων διαχείρισης των αστικών αποβλήτων.

Ρουμανία

Οι κύριες κανονιστικές πράξεις που διέπουν τη διαχείριση των απορριμμάτων στη Ρουμανία είναι ο νόμος 211 της 15ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, με την πρόληψη ή τη μείωση των δυσμενών επιπτώσεων που προκαλούνται από την παραγωγή και τη διαχείριση απορριμμάτων και με τη μείωση των γενικών επιπτώσεων της χρήσης των πόρων και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της χρήσης τους και της απόφασης αριθ. 2004 σχετικά με την έγκριση της εθνικής στρατηγικής διαχείρισης αποβλήτων και το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων.

Η αγορά αποβλήτων είναι ένα από τα πιο περίπλοκα θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, διότι μιλάμε για δύο σημαντικές πτυχές: μια συνεχώς μεταβαλλόμενη νομοθεσία και την ανάγκη να καταστεί ο πληθυσμός υπεύθυνος. Τα τελευταία χρόνια, η Ρουμανία έχει καταβάλει πολλές προσπάθειες για να ευθυγραμμιστεί με τους ηγέτες της ανακύκλωσης στην Ευρώπη. Το τμήμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιο για τη δημοσίευση συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων για ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ ανακοίνωσε ότι, για το 2018, η Ρουμανία ανακύκλωσε το 43% των πλαστικών αποβλήτων συσκευασίας.

Δυστυχώς, είναι στο βυθό της Ευρώπης όσον αφορά την ανακύκλωση, με ποσοστό 4 φορές χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και αντικατοπτρίζει την καταστροφική κατάσταση της διαχείρισης των αποβλήτων στη χώρα. Μέχρι το 2020, η Ρουμανία έπρεπε να επιτύχει ποσοστό ανακύκλωσης 50% προκειμένου να μην τιμωρηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτός ο στόχος έχει χαθεί, δεδομένου ότι μόνο το 11% των αστικών αποβλήτων ανακυκλώθηκε, τοποθετώντας τη Ρουμανία στο δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό ανακύκλωσης στην ΕΕ.

Το επόμενο όριο πρέπει να επιτευχθεί το 2025, όταν η Ρουμανία πρέπει να επιτύχει ποσοστό ανακύκλωσης 55%, έναν δυσπρόσιτο στόχο για τη χώρα, η οποία εξακολουθεί να αγωνίζεται για το κλείσιμο παράνομων χώρων υγειονομικής ταφής και παράνομων εισαγωγών αποβλήτων. Αυτό οδηγεί σε μια άλλη πρόκληση, η

Ρουμανία πρέπει να μειώσει την ποσότητα των αστικών αποβλήτων που αποθηκεύονται έως και 10% έως το 2035.

Αρμόδια αρχή λήψης αποφάσεων και ελέγχου στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος (MM). Σύμφωνα με τις νομικές διατάξεις, το Υπουργείο Περιβάλλοντος εφαρμόζει την εθνική πολιτική στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, εκπληρώνοντας το ρόλο της κρατικής εξουσίας, της σύνθεσης, του συντονισμού και του ελέγχου, άμεσα ή μέσω εξειδικευμένων τεχνικών φορέων, αρχών ή δημόσιων φορέων που υπάγονται, συντονίζονται ή τελούν υπό την εποπτεία του υπουργείου.

Σε σύγκριση με τις ευρωπαϊκές χώρες, η Ρουμανία εξακολουθεί να βρίσκεται στην αρχή όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της χωριστής συλλογής και ανακύκλωσης. Η συμπεριφορά των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση των ποσοτήτων και της ποιότητας των απορριμμάτων που συλλέγονται ξεχωριστά. Ταυτόχρονα, η χωριστή διαδικασία συλλογής δεν είναι τόσο προσβάσιμη όσο στο εξωτερικό και υπάρχει σαφής ανάγκη αύξησης της υποδομής προκειμένου να είναι προσβάσιμη σε όσο το δυνατόν περισσότερους πολίτες.

Εν αναμονή των μέτρων του κράτους για την επιβολή, τη στήριξη και τη διευκόλυνση της επιλεκτικής συλλογής και μείωσης των απορριμμάτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής, η τύχη του περιβάλλοντος βρίσκεται

στα χέρια του πολίτη, στις προσπάθειες και τις επιλογές που οι πολίτες είναι πρόθυμοι να κάνουν για μια καθαρότερη Ρουμανία.

Για να βοηθήσει όσους επιλέγουν οικειοθελώς να ανακυκλώσουν, ο «Σύνδεσμος Viitor Plus για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» δημιούργησε τον «Χάρτη Ανακύκλωσης», την πρώτη εθνική πλατφόρμα, διαδραστική, κατά κατηγορίες, η οποία επιτρέπει

τον εντοπισμό και τη θέση σημείων επιλεκτικής συλλογής ανακυκλώσιμων απορριμμάτων στη Ρουμανία. Προσφέρει επίσης στους χρήστες την ευκαιρία να

συνεισφέρουν στη βάση δεδομένων χαρτών προσθέτοντας νέα σημεία επιλεκτικής συλλογής.

Τα έργα Viitor Plus περιλαμβάνουν το "EcOpronocarea", ένα εξωσχολικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την προστασία του περιβάλλοντος για μαθητές γυμνασίου και μαθητές λυκείου και το "BiroulECO", μια συμβουλευτική εκπαίδευση αφιερωμένη σε εταιρείες που θέλουν να μειώσουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον που δημιουργούνται από τις δραστηριότητες γραφείου.

Συλλογή των στοιχείων

ΠΠ1- Καλύτερες πρακτικές «περιστασιακής δημιουργικής ανακύκλωσης» όσον αφορά ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ αποτελεί ανάλυση των τελευταίων έγκυρων εξελίξεων σχετικά με την περιστασιακή δημιουργική ανακύκλωση, δραστηριότητες δηλαδή δημιουργίας νέων διακοσμητικών αντικειμένων, μη άμεσα αναγκαίων για ένα συγκεκριμένο σκοπό, με αρχικό υλικό ένα σύνολο διαθέσιμων απόβλητων υλικών. Όλα τα δεδομένα, σχετικά με τις συμπεριφορές ως προς την ανακύκλωση συλλέχθηκαν μέσω συμπληρωθέντων ερωτηματολογίων, ομάδων – στόχων και συνεντεύξεων. Και οι έξη εταίροι του προγράμματος ενεπλάκησαν ενεργά και στο τέλος της διαδικασίας αυτής είχαμε ως αποτέλεσμα 203 απαντήσεις, 137 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, 7 ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος με 56 συμμετέχοντες και 8 συνεντεύξεις με 10 συμμετέχοντες.

Δημογραφικά δεδομένα

Όλα τα δημογραφικά δεδομένα συλλέχθηκαν ανωνύμως. Προς τούτο απλά ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν κατά την έναρξη κάθε δραστηριότητας. Η ομάδα αυτών που απάντησαν αποτελείτο από 144 γυναίκες (70,94%) και 59

άνδρες (20,06%). Από τον κατά ηλικίες διαχωρισμό των συμμετεχόντων προέκυψε ότι:

- 72 άτομα ήταν μεταξύ 36 και 45 ετών
- 53 άτομα ήταν μεταξύ 46 και 60 ετών
- 40 άτομα ήταν μεταξύ 25 και 35 ετών
- 16 άτομα ήταν πάνω από 60 ετών
- 22 άτομα ήταν κάτω των 24 ετών

Συνήθειες και συμπεριφορά ως προς την ανακύκλωση

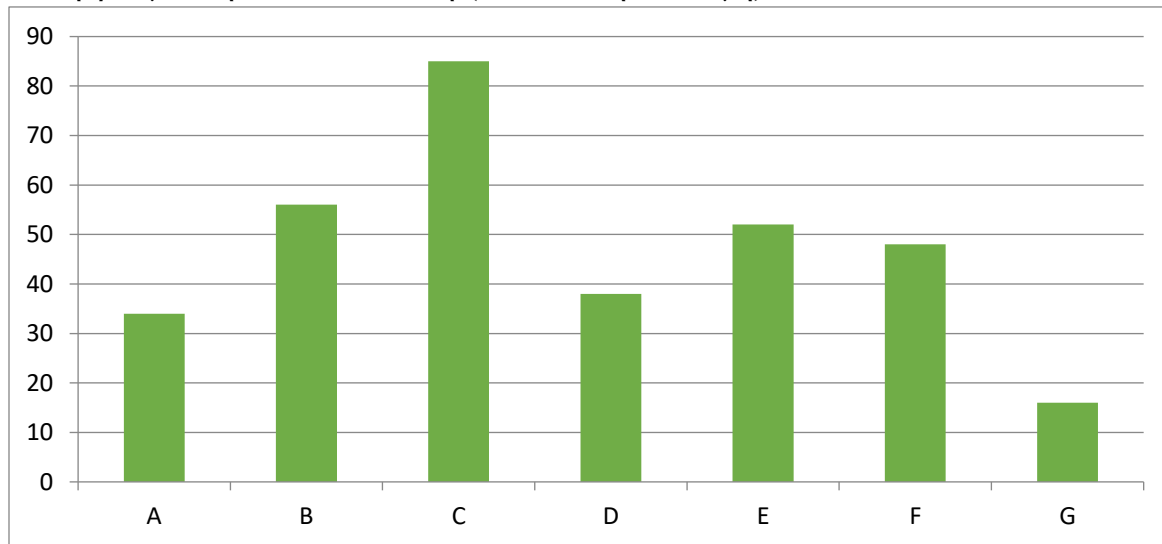
Κάθε χώρα είναι διαφορετική και οι συνήθειες και συμπεριφορές ως προς την ανακύκλωση είναι ειδικές και διαφορετικές από χώρα σε χώρα. Το μέσο σωρευτικό ποσοστό για όλες τις χώρες που αποτέλεσαν μέρος της ανάλυσης ήταν 83% άτομα που ανακυκλώνουν έναντι 17% ατόμων που λένε ότι δεν το κάνουν. Την πρώτη θέση του πλέον ανακυκλούμενου υλικού έχει το χαρτί/χαρτόνι συσκευασίας. Στη δεύτερη θέση, σε παρόμοια επίπεδα, βρήκαμε το γυαλί, το πλαστικό τύπου pet, άλλα πλαστικά, τις μπαταρίες και συσσωρευτές. Αλουμίνιο, έλαια και υφάσματα είναι στην τρίτη θέση. Η λιγότερο ανακυκλούμενη κατηγορία υλικών είναι ο χάλυβας, το ξύλο και τα λάστιχα οχημάτων. Όσον αφορά την συχνότητα της ανακύκλωσης ένα 82,75% αυτών που απάντησαν ανακυκλώνει σε καθημερινή βάση, 6,9% ανακυκλώνουν σε εβδομαδιαία βάση, 3,45% σε μηνιαία βάση και 6,9% απάντησαν ότι «δεν είναι σίγουροι».

Καθένας απ' αυτούς που απάντησαν έχει το δικό του κίνητρο για την ανακύκλωση. Οι περισσότεροι που απάντησαν έχουν στο μυαλό τους την προστασία της φύσης και το πεπερασμένο των πόρων του πλανήτη. Περισσότεροι από τους μισούς από τους ερωτηθέντες, ενθουσιάζονταν με την ιδέα της ανακύκλωσης ως τρόπου διάσωσης της ζωής στους ωκεανούς.

Τόσο η μείωση των χώρων ταφής απορριμμάτων όσο και τα υπάρχοντα κλιματικά προβλήματα είναι δύο ακόμη βασικοί λόγοι ανησυχίας για εκείνους που ανακυκλώνουν. Μερικοί που απάντησαν υπέδειξαν τα οικονομικά προβλήματα, λέγοντας ότι η ανακύκλωση μπορεί να βοηθήσει στην επίλυσή τους. Το ένα τρίτο των ατόμων σημείωσε ότι η ανακύκλωση ξυπνάει ένα αίσθημα ευημερίας – ορθής πράξης και ταυτοχρόνως εξοικονομεί ενέργεια. Υπάρχουν άτομα που απάντησαν

ότι ανακυκλώνουν γιατί είναι υποχρεωτικό, θεωρώντας ότι η ανακύκλωση είναι ατελέσφορη, δύσκολη, ότι υπάρχει έλλειμμα πληροφόρησης γι' αυτή, ότι έπρεπε να υπάρχουν περισσότεροι κάδοι ανακύκλωσης, ή ότι δεν γνωρίζουν μεθόδους για να επαναχρησιμοποιήσουν αυτά που συνήθως πετάνε.

Κίνητρα για την ανακύκλωση (πολλαπλή επιλογή)

A - Η ανακύκλωση εξοικονομεί ενέργεια – 34 απόψεις

B - Η ανακύκλωση μειώνει τις χωματερές – 56 απόψεις

Γ - Η ανακύκλωση διατηρεί τους πόρους μας και προστατεύει την άγρια ζωή – 85 απόψεις

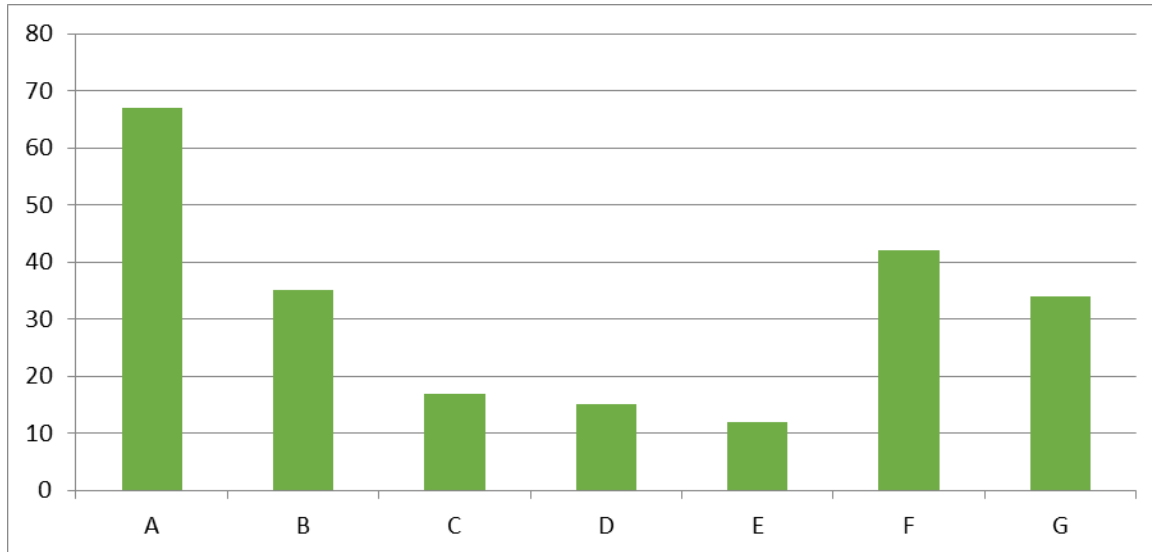
Δ - Η ανακύκλωση κάνει καλό στην οικονομία – 38 απόψεις

E - Η ανακύκλωση βοηθά τα κλιματικά μας προβλήματα – 52 απόψεις

F - Η ανακύκλωση με κάνει να νιώθω καλύτερα – 48 απόψεις

Z - Η ανακύκλωση είναι υποχρεωτική από το νόμο στη χώρα/περιοχή μου – 16 απόψεις

Παράγοντες αποθάρρυνσης ως προς την ανακύκλωση

A - Τα σκουπίδια είναι ενοχλητικά – 67 απόψεις

B - Αν με πλήρωναν, θα ανακύκλωσα - 35 απόψεις

Γ - Η ανακύκλωση δεν κάνει τη διαφορά. Γιατί λοιπόν να το κάνουμε; – 17 απόψεις

Δ - Είναι πολύ δύσκολο να γίνει – 15 απόψεις

E - Η ανακύκλωση είναι βαρετή – 12 απόψεις

ΣΤ - Δεν έχω χρόνο για ανακύκλωση – 42 απόψεις

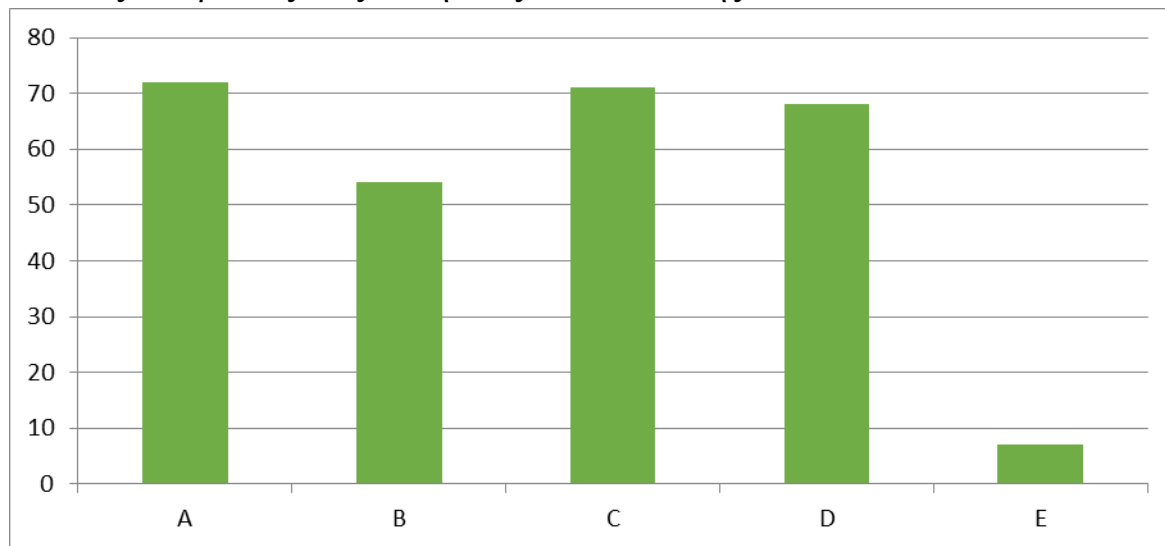
Z - Άλλα – 34 απόψεις

Παρότι πάνω από τα τρία τέταρτα όλων όσων απάντησαν λένε ότι ανακυκλώνουν, παραδέχονται όμως ότι υπάρχουν λόγοι που τους αποθαρρύνουν από την ανακύκλωση. Μεταξύ των λόγων αυτών είναι: έλλειψη ειδικών κάδων ανακύκλωσης, έλλειψη πληροφόρησης για την επανάχρηση των αποβλήτων στην συνέχεια και πληροφόρησης για το αποτέλεσμα της ανακύκλωσης, έλλειψη κάδων κομποστοποίησης, το κόστος της ανακύκλωσης, απογοήτευση από τη συμπεριφορά συμπολιτών που δεν ανακυκλώνουν, οι πολλαπλές ή περίπλοκες συσκευασίες που κάνουν δυσχερή την ανακύκλωση, ο φόβος ότι είναι αναποτελεσματική ότι δεν γίνεται σωστά από τις εταιρίες συλλογής των ανακυκλώσιμων.

Αν και απογοητευμένοι και με αίσθημα διάψευσης, κυρίως από τις κρατικές αρχές που είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση της ανακύκλωσης, υπάρχει σε όσους απάντησαν έντονη αίσθηση ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της ανακύκλωσης και τη δυνατότητα μετατροπής των απορριμμάτων σε νέα προϊόντα (62,07% γνωρίζει τη δυνατότητα αυτή, έναντι 37,93 % δεν γνωρίζει).

Προκύπτει στους ερωτηθέντες η επιθυμία να μπορείς να κάνεις κάτι, έστω και σε μικρή κλίμακα. Πάνω από τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων το αισθάνονται αυτό, γνωρίζοντας ότι από τα απορρίμματά τους που έχουν συλλέξει θα προκύψει κάτι άλλο χρήσιμο ή γνωρίζοντας οι ίδιοι πώς να επαναχρησιμοποιήσουν τα απόβλητα, μπορούν να είναι πολύ πιο αποφασισμένοι να ανακυκλώσουν (67,88% κατέχουν προϊόντα που παράγονται από απόβλητα, το 49,64% δεν κατέχει τέτοια προϊόντα και το 30,66% δεν γνωρίζει αν έχει τέτοια προϊόντα).

Θετικές επιδράσεις στις συνήθειες ανακύκλωσης

A - Περισσότεροι κάδοι ανακύκλωσης – 72 απόψεις

B - Κάντε τους κάδους προσβάσιμους/ορατούς χρησιμοποιώντας πινακίδες – 54 απόψεις

Γ – Γνώση ότι από τα απόβλητά μου θα προκύψει κάτι άλλο – 71 απόψεις

Δ – Γνώση για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσα να επαναχρησιμοποιήσω τα απόβλητά μου – 68 απόψεις

Ε - Άλλο – 7 απόψεις.

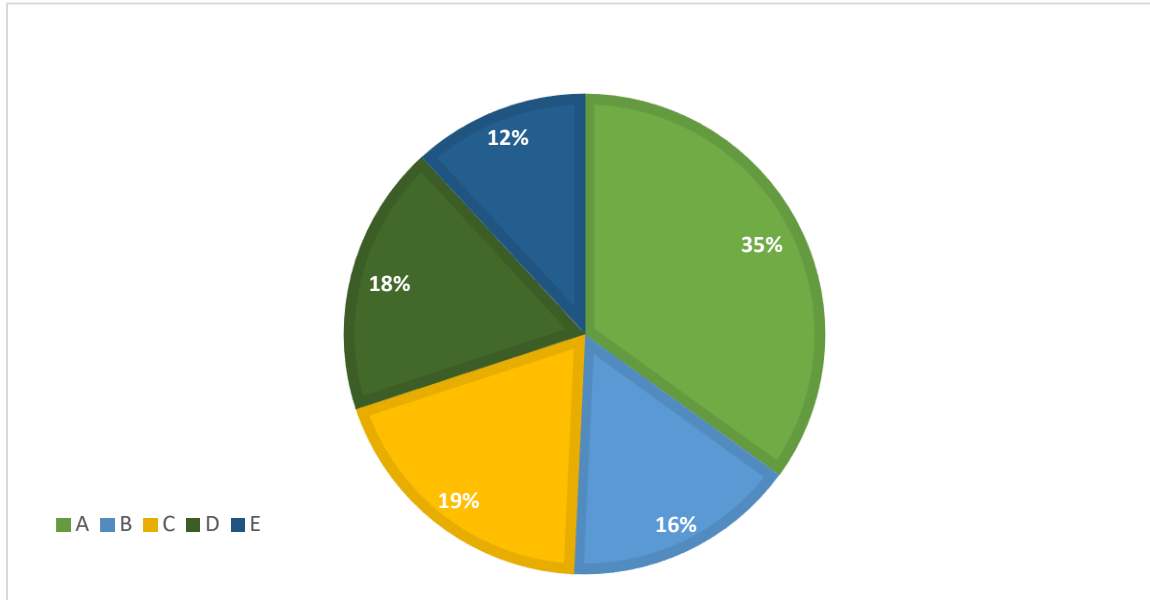
Επίσης, μεταξύ των πραγμάτων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν θετικά τις συνήθειες ανακύκλωσης είναι η ευνοϊκότερες νομοθετικές ρυθμίσεις, τα μπόνους για τα άτομα που ανακυκλώνουν, η χαμηλή χρέωση σκουπιδιών ή περισσότερα επιχειρήματα υπέρ της συλλογής των απορριμμάτων.

Περισσότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (36,95%) θα αγοράσει προϊόντα από απορρίμματα «όταν είναι δυνατόν», το άλλο τρίτο θα αγοράσει «συχνά» (14,78%) ή «μερικές φορές» (20,69%) και λιγότερο από Το ένα τρίτο θα αγοράσει «σπάνια» (18,23%) ή «ποτέ» (9,36%).

Αν και περισσότεροι από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων είναι πρόθυμοι να αγοράσουν προϊόντα που παράγονται από απόβλητα, υπάρχει αυτή η γενική

αίσθηση ότι όλα τα προϊόντα που παράγονται από απόβλητα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά και δεν είναι όλοι οι ερωτηθέντες διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερο για τέτοια προϊόντα.

Απαντήσεις όσον αφορά τη βούληση να πληρώσουν περισσότερα για προϊόν που παράγεται από απόβλητα

A - Ναι, όταν είναι δυνατόν (35%)

B - Ναι, συχνά (16%)

Γ - Ναι, μερικές φορές (19%)

Δ - Ναι, αλλά σπάνια (18%)

E - Όχι, ποτέ (12%)

Όσον αφορά τη γνώση σχετικά με εταιρίες που πωλούν αγαθά/προϊόντα από απορρίμματα υπάρχουν μερικά ονόματα που αναφέρονται συχνά από αυτούς που απάντησαν, όπως H&M, Coca Cola, Ikea, Decathlon, Zara, Lidl, Levi's, World Wildlife Fund, Adidas, Calzedonia.

Λίστα πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων

Κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας, με τη μορφή ελεύθερης συζήτησης, με τις ομάδες ενδιαφέροντος και των συνεντεύξεων, προέκυψαν πιο συγκεκριμένες

απόψεις και σκέψεις των συμμετεχόντων, με μεγάλη σημασία, σχετικά με την ανακύκλωση και την περιστασιακή δημιουργική ανακύκλωση.

Πλεονεκτήματα

- ✓ Είναι «κάτι καλό» το να προστατεύεις το περιβάλλον και να προσφέρεις ένα καλύτερο μέλλον στις επόμενες γενιές.
- ✓ Νιώθεις καλύτερα όταν γνωρίζεις ότι κάτι εξοικονομήθηκε και μειώνονται έξοδα.
- ✓ Αποφεύγονται επενδύσεις για νέα αντικείμενα.
- ✓ Πρόκειται για χαλαρωτική δραστηριότητα που βελτιώνει τη δημιουργικότητα των ανθρώπων.
- ✓ Είναι προστασία του περιβάλλοντος και βοήθεια στα ζωντανά πλάσματα των ωκεανών να επιβιώσουν.
- ✓ Οι τάσεις του σχεδιασμού έχουν αλλάξει. Δίνεται προσοχή στην επαναχρησιμοποίηση των πόρων.
- ✓ Είναι μια παγκόσμια τάση - οι άνθρωποι είναι όλο και πιο συνειδητοποιημένοι καταναλωτές.
- ✓ Αποτελεί δυνατότητα εκπαίδευσης των νέων στη συνειδητή στάση προς το περιβάλλον και τις πρώτες ύλες.

Μειονεκτήματα

- ✓ Έλλειψη γνώσης σχετικά με την ανακύκλωση που δείχνει έλλειψη παροχής κινήτρων προς τούτο.
- ✓ Οι πρωτοβουλίες ανακύκλωσης μέσω της τέχνης θεωρείται ότι δεν μπορούν να λύσουν προβλήματα απασχόλησης και περιβαλλοντικά προβλήματα.
- ✓ Η ανακύκλωση μέσω της τέχνης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επάγγελμα, ενώ οι άνθρωποι απαιτούν να αναπτύξουν ικανότητές τους για ένα πραγματικό επάγγελμα.
- ✓ Αν ξεκινήσεις επαγγελματικά την ανακύκλωση, είναι αρκετά δύσκολο να ζήσεις από αυτήν.
- ✓ Τα ανακυκλωμένα αντικείμενα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά.

- ✓ Προβλήματα εφαρμογής του νόμου σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων και επίσης έλλειψη συνεργασίας διαφορετικών εταιρειών με φορείς που πρέπει να διαχειριστούν τα απόβλητα και το περιβάλλον.
- ✓ Η ανακύκλωση μέσω της τέχνης δεν μπορεί να έχει τα μεγάλα αποτελέσματα που απαιτούνται για το περιβάλλον. Πρέπει να είναι μέρος μιας μεγαλύτερης πρωτοβουλίας.
- ✓ Όλες οι πρωτοβουλίες των ΜΚΟ στερούνται βιωσιμότητας μακροπρόθεσμα.
- ✓ Υπάρχει έλλειψη χρημάτων και χώρων για την υλοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων, δηλαδή τη μετατροπή των απορριμμάτων σε νέα προϊόντα.
- ✓ Δεν υπάρχουν νομοθετικές ρυθμίσεις ή επιδοτήσεις που μπορεί να παρακινήσουν για ανακύκλωση.

Συλλογή βέλτιστων πρακτικών

Μέσω όλων των δραστηριοτήτων και την έρευνα γραφείου συγκεντρώθηκαν 20 βέλτιστες πρακτικές.

IO1-Albania_01_ Ανακυκλωμένα τζιν - Παραγωγή και πώληση τσαντών για ψώνια και αξεσουάρ από ανακυκλωμένα τζιν.

IO1-Albania_02_ GlassOltaDokle - Πάνω σε ανακυκλωμένα γυάλινα μπουκάλια, βάζα και άλλα γυάλινα δοχεία γίνεται επιζωγράφιση και διακόσμηση με στολίδια που δίνουν σε κάθε μπουκάλι, βάζο ή άλλο δοχείο μια νέα ζωή.

IO1-Albania_03_ AULEDA -) Ο Οργανισμός AULEDA ενισχύει και προωθεί μια βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Επαρχίας Αυλώνας.

IO1-Albania_04_ ArtPasticRecycle - Η πρόταση είχε στόχο να εισαγάγει μία από τις πιο καινοτόμες δράσεις για να ξεπεραστεί το πολύ περίπλοκο πρόβλημα της περιβαλλοντικής ρύπανσης και της χρήσης/ανακύκλωσης απορριμμάτων.

IO1-Greece_01_ JewelryComputerWaste - Κοσμήματα κατασκευασμένα από επαναχρησιμοποιημένα εξαρτήματα υπολογιστών.

IO1-Greece_02_ PlastikourgeioLabAndShop - Το PLASTIKOURGEIO LAB and SHOP είναι και εργαστήριο ανακύκλωσης-ανάκτησης-νέας χρήσης και κατάστημα πώλησης. Δημιουργούν και προσφέρουν επιτραπέζια σκεύη για το σπίτι, το

γραφείο, τις διακοπές, το κάμπινγκ, το πικνίκ σε λογική να είναι οικολογικά προϊόντα, φιλικά προς τον άνθρωπο και το περιβάλλον, εναλλακτικά στα πλαστικά αντικείμενα που χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας. Σε αυτό το κατάστημα μπορεί κανείς να βρει και διακοσμητικά και καθημερινά χρηστικά είδη, κατασκευασμένα στο εργαστήριο. Είναι μέλη του ελληνικού τμήματος της διεθνούς κοινότητας Precious πλαστικών.

IO1-Greece_03_BlueCycle - Το BlueCycle είναι ένα πρόγραμμα γαλάζιας και κυκλικής οικονομίας που στοχεύει στην επανάχρηση πλαστικών που προέρχονται από την αλιεία και τη ναυτιλία. Στόχος είναι η δημιουργία πρώτης ύλης υψηλής ποιότητας, κατάλληλης για επανένταξη στη βιομηχανία και η προώθηση μιας ολιστικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση του προβλήματος των πλαστικών απορριμμάτων που καταλήγουν στη θάλασσα. Το πρόγραμμα BlueCycle λειτουργεί υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη.

IO1-Greece_04_2plus1equals2 - "2WO+1NE=2" είναι μια «ηθική» επώνυμη φίρμα σχεδίασης ενδυμάτων.

IO1-Greece_05_Halkyon - Ανακύκλωση φυσικών (οργανικών) υπολειμμάτων.

IO1-Greece_06_RecycleAtSource - Ανακύκλωση Απορριμμάτων Ηλεκτρονικού και Ηλεκτρικού Εξοπλισμού – ΑΗΗΕ.

IO1-Greece_07_FabricRepublic - Ανακύκλωση ρούχων και υφασμάτων. Το Fabric Republic είναι ένα καινοτόμο και ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ενδυμάτων ή τμημάτων ενδυμάτων που πλεονάζουν, που εστιάζει στις σημερινές κοινωνικές ανάγκες, τη βιωσιμότητα και την αειφόρο ανάπτυξη.

IO1-Italy_01_FiorDiIdeeInBarattolo - Χειροποίητα προϊόντα, κατασκευασμένα από απορρίμματα και φυσικά λουλούδια.

IO1-Italy_02_ChristmasDecorations - Χριστουγεννιάτικα στολίδια από σπασμένο γυαλί.

IO1-Italy_03_FlowerPots - Κουτιά λουλουδιών από παλιές πετσέτες.

IO1-Poland_01_KapsArt - Αυτή είναι μια από τις μάρκες που ειδικεύονται στην ανακύκλωση καπακιών (ατομικών συσκευασιών) καφέ Nespresso.

IO1-Poland_02_PracowniaMozaiki - Το Mosaic Workshop δημιουργήθηκε από έναν καλλιτέχνη πριν από λίγα χρόνια. Βρίσκεται στο μοναδικό σκηνικό του Księży Młyn – ένα συγκρότημα εργοστασίων-κατοικιών στον ποταμό Jasień που χτίστηκε τον 19ο αιώνα από τον Karol Scheibler, τον πλουσιότερο βιομήχανο του Λοτζ. Το Mosaic Workshop εξειδικεύεται σε μοναδικά κοσμήματα με χρήση «μικρομωσαϊκού». Εκτός από αυτό το Εργαστήριο Μωσαϊκού φιλοξενεί γκαλερί, λειτουργεί καλλιτεχνικά εργαστήρια και εκθέσεις ψηφιδωτών.

IO1-Poland_03_UpLife - Up life είναι το όνομα ενός Ιδρύματος και μιας επωνυμίας προϊόντων που αναπτύσσονται από αυτόν τον οργανισμό. Αποστολή του οργανισμού είναι να μεταφέρει την οικολογική συνείδηση στην πράξη (καλλιτεχνικά εργαστήρια ανακύκλωσης, εργαστήρια μαγειρικής για την κουζίνα λαχανικών) και συμβάλει στην διαφύλαξη της υγείας (προπόνηση αργού τζόκινγκ). Το Ίδρυμα ιδρύθηκε το 2017 από δύο γυναίκες με καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα.

IO1-Romania_01_CapsCarpet - Μοκέτες από πλαστικά καπάκια μπουκαλιών. Τα πλαστικά καπάκια μπουκαλιών χρησιμοποιούνται για το σχηματισμό χαλιών διαφόρων σχημάτων και χρωμάτων. Τα καπάκια ίδιου χρώματος ή διαφορετικών χρωμάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να σχηματίσουν όσο το δυνατόν πιο ποικίλα σχέδια.

IO1-Romania_02_PlasticBottleDeco - Έξυπνες ιδέες για (νέα) χρήση πλαστικών μπουκαλιών.

IO1-Romania_03_ArtisanalSoap - Κατασκευή σπιτικού σαπουνιού του οποίου το κύριο συστατικό είναι το χρησιμοποιημένο λάδι. Η κατασκευή αυτού του είδους σπιτικού σαπουνιού του οποίου το κύριο συστατικό είναι το λάδι που έχει χρησιμοποιηθεί και είναι πολύ καλά τόσο για το δέρμα και τα ρούχα όσο και από την άποψη της φροντίδας του περιβάλλοντος.

Σημείωση - Η έκθεση αυτή συνοδεύεται, από ξεχωριστά κείμενα για κάθε μια από τις 20 καλές πρακτικές που συγκεντρώθηκαν και που αναφέρονται παραπάνω.